

ГОВЬСҮМБЭР АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Санхүүгийн аудитын тайлан

Төрийн сангийн тогтолцоо, үйл ажиллагааны үр дүн

Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журмыг мөрдөж ажиллаагүй, дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлээгүй байна.

2018 он

АГУУЛГА

<p><u>Тайланг бэлтгэсэн:</u></p> <p>Говьсүмбэр аймаг дахь Төрийн аудитын газар</p> <p>Дарга, Тэргүүлэх аудитор Б.Сарантуяа</p> <p>Аудитын менежер Г.Наранбаяр</p> <p>Ахлах аудитор Ц.Батсайхан</p> <p>Аудитор Б.Дарханбат М.Ундармаа Б.Анхтуяа</p> <p>2018 оны 11 дүгээр сар</p> <p>Аудитын тайлан, дүгнэлттэй холбоотой асуудлаар нэмж тодруулах, асууж лавлах зүйл байвал 7054-3151, 7054-3156, 7054-3179 дугаарын утсаар харилцана уу.</p> <p>ХАЯГ: Нутгийн удирдлагын ордон, 2 давхар, 208 тоот</p>	<p>Товчилсон үгийн тайлбар .....3</p> <p>Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, арга зүй.....4-5</p> <p>БҮЛЭГ 1. Аймаг, сумын хэмжээнд төрийн сангийн тогтолцоог албаны зохион байгуулалтаар бус хэлтэс, нэгжийн зохион байгуулалтаар ажиллуулах нь оновчтой байна.</p> <p>1.1 Төрийн сангийн тогтолцоо, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдсэн хэдий ч зарим хууль эрхийн актууд хоорондоо зөрчилтэй, уялдахгүй байна.</p> <p>1.2 Аймгийн төвийн суманд төрийн сангийн тогтолцоо тодорхойгүй байна.</p> <p>1.3 Төрийн сангийн ажилтнуудын үндсэн чиг үүргийг ажлын байрны тодорхойлолтод бүрэн тусгаагүй байна.</p> <p>1.4 Төрийн сангийн үйл ажиллагааг үр нөлөөтэй явуулах талаар орон нутгийн хэмжээнд тодорхойлсон бодлого, шийдвэр байхгүй байна.</p> <p>БҮЛЭГ 2. Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд холбогдох журам зааврыг мөрдөж ажиллаагүй, дотоод хяналтыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлээгүй байна.</p> <p>2.1. Төрийн сангийн төлбөр тооцоог зохих журмын дагуу гүйцэтгээгүй байна.</p> <p>2.2. ЗГСУМС нь хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байгаа ч техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх шаардлагатай байна.</p> <p>2.3. Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлээгүй байна.</p> <p>Дүгнэлт</p> <p>Зөвлөмж</p> <p>Холбогдох байгууллагаас ирүүлсэн санал</p> <p>Холбогдох байгууллагаас ирүүлсэн саналд өгсөн тайлбар</p> <p>Хавсралтууд</p>
--	---

Товчилсон үгийн тайлбар

АИТХ	Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал
АЗДТГ	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар
БСУГ	Боловсрол, соёл, урлагийн газар
БХС	Байгаль хамгаалах сан
ГХБХБГ	Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар
ГБХЗХГ	Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ЗГСУМС	Засгийн газрын санхүүгийн удирдлага мэдээллийн систем
ЗЭБ	Зарцуулах эрхийн баталгаа
МУЗГ	Монгол Улсын Засгийн Газар
МХС	Мал хамгаалах сан
НББ	Нягтлан бодох бүртгэл
НББОУС	Нягтлан бодох бүртгэлийн Олон улсын стандарт
НДС	Нийгмийн даатгалын сан
НТ	Нэмэлт төсөв
ОБГ	Онцгой байдлын газар
ОНӨГ	Орон нутгийн өмчийн газар
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
ӨЭМТ	Өрхийн эрүүл мэндийн төв
СТСХ	Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс
СТОУС	Санхүүгийн тайлагналын Олон улсын стандарт
СХАА	Санхүүгийн хяналт, аудитын алба
СХС	Сум хөгжүүлэх сан
СФА	Системийн функционал администратор
ТЗШ	Тусгай зориулалтын шилжүүлэг
ТЗБ	Төсвийн зарцуулалтын бүлэг
УИХ	Улсын Их Хурал
УБХ	Улсын бүртгэлийн хэлтэс
УЦУОША	Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний алба
УЦУОШТ	Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төв
ХХААГ	Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар
ШШГГ	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар
ЭМНДХ	Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын хэлтэс

Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, арга зүй

1. Аудит хийх үндэслэл, бүрэн эрх

Аудитыг Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны “Үндэсний аудитын газрын 2018 онд гүйцэтгэх аудитын сэдэв батлах тухай” 06 дугаар тогтоол, Үндэсний аудитын газрын нэгдсэн удирдамжийн дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт Говьсүмбэр аймаг дахь Төрийн аудитын газраас 2018 онд нийлүүлэх бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний төлөвлөгөөг үндэслэн Төрийн аудитын тухай хуулиар тодорхойлсон бүрэн эрхийн хүрээнд хийв.

2. Аудитын зорилго, зорилт

Төрийн сангийн тогтолцоо, үйл ажиллагааг явуулахдаа өөрийн нөөцийг үр ашигтай ашиглаж дэвшүүлсэн зорилго, зорилтоо хэрхэн биелүүлж хэрэглэгч, үйлчлүүлэгчдийн хэрэгцээ шаардлагыг хэрхэн хангаж байгаад үнэлэлт, дүгнэлт өгч үр дүнг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулж, олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэгдлээ.

3. Аудитын хамрах хүрээ

Аудитад аймгийн Төрийн сангийн 2017 оны үйл ажиллагаа хамрагдсан бөгөөд аймаг, сумдын төрийн сан, зарим төрийн байгууллагуудын баримт материалд тулгуурлан аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

4. Аудитын арга зүй, шалгуур үзүүлэлт

Аудитыг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тушаалаар баталсан Гүйцэтгэлийн аудитын журмын дагуу Төрийн сангийн тогтолцоо, үйл ажиллагаанд мөрдөгдөж буй хууль тогтоол, түүнийг дагалдан гаргасан эрх зүйн актуудын хүрээнд хэрэгжүүлэгч байгууллага, нэгжийн холбогдох албан тушаалтантай ярилцлага хийх, санал асуулга, лавлагаа, тодруулга авч бусад шаардлагатай баримт материалд тулгуурлан дүн шинжилгээ хийх, үйл ажиллагааны хүрээнд хэрэгжүүлсэн зорилтод арга хэмжээнээс түүвэрлэн горим сорил хэрэгжүүллээ.

5. Аудитын багийн бүрэлдэхүүн

Аудитыг Говьсүмбэр аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, Тэргүүлэх аудитор Б.Сарантуяа удирдаж, үе шатны болон чанарын хяналтыг аудитын менежер Г.Наранбаяр хэрэгжүүлж, ахлах аудитор Ц.Батсайхан, аудитор Б.Дарханбат, М.Ундармаа, Б.Анхтуяа нар хийж гүйцэтгэлээ.

6. Аудитын тайлангийн бүтэц, түүнд тусгагдсан мэдээлэл

Аудитын тайлан нь оршил хэсэг, аудитын дүн, дүгнэлт, зөвлөмж, холбогдох байгууллагын санал, түүнд өгсөн тайлбар, хавсралт гэсэн бүтцээр үндсэн зорилтын дагуу бичигдсэн.

7. Үндсэн мэдээлэл

УИХ-ын 1994.05.06-ны өдрийн 32 дугаар тогтоолоор Говьсүмбэр аймаг байгуулагдаж, аймгийн Засаг даргын 1994.08.22-ны өдрийн А/01 дүгээр захирамжаар Санхүү, эдийн засгийн хэлтсийг анх 7 хүний орон тоотой байгуулсан байна.

Засгийн газрын “Төрийн сангийн тогтолцоонд шилжих тухай” 2002 оны 101 дүгээр тогтоол гарсанаар 2002.07.01-ний өдрөөс төрийн сангийн нэгдсэн тогтолцоонд шилжиж МОП программд холбогдсон байна.

Төрийн сангийн нэгдсэн тогтолцоонд шилжсэнээр АЗДТГ-ын даргын 2014.01.17-ны өдрийн А/02 тоот тушаалаар Засаг даргын тамгын газрын орон тоо, цалин санг батлахдаа СТСХ-ийн орон тоог хэлтсийн дарга, төсвийн ерөнхий санхүүч, төсөв бүртгэлийн мэргэжилтэн, төрийн сангийн ахлах мэргэжилтэн, төрийн сангийн мэргэжилтэн тус тус 1 байхаар нийт 5 орон тоотой баталжээ.

МУЗГ-ын 2014 оны 326 дугаар тогтоолыг үндэслэн сумдын Засаг даргын захирамжаар Санхүүгийн албыг Баянтал, Шивээговь суманд тус тус 4 орон тоотой байгуулж, сумын төсвийн байгууллагын төлбөр тооцоог гүйцэтгэж байна.

Сүмбэр суманд Санхүүгийн алба байгуулсан эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр байхгүй бөгөөд Санхүүгийн албаны дарга, төлбөр тооцооны мэргэжилтэн гэсэн 2 орон тоотойгоор төрийн сангийн төлбөр тооцоог гүйцэтгэх чиг үүрэгтэй ажиллаж байна.

Төрийн сангийн тогтолцоо оновчтой зохион байгуулагдсан байна уу?

Бүлэг 1

Аймаг, сумын хэмжээнд төрийн сангийн тогтолцоог албаны зохион байгуулалтаар бус хэлтэс, нэгжийн зохион байгуулалтаар ажиллуулах нь оновчтой байна.

1.1 Төрийн сангийн тогтолцоо, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдсэн хэдий ч зарим хууль эрхийн актууд хоорондоо зөрчилтэй, уялдахгүй байна.

Төрийн сангийн үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчныг Төсвийн тухай хуулиар хуульчлан баталсан байна. Тухайлбал:

- Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.40, 4.1.41, 4.1.42, 4.1.43 дахь заалтуудад төрийн сангийн үйл ажиллагаатай холбоотой нэр томъёог тодорхойлсон
- 35 дугаар зүйлд Төрийн сангийн нэгдсэн дансны талаар
- 36 дугаар зүйлд Төрийн сангийн тогтолцооны талаар
- 37 дугаар зүйлд Төрийн сангийн нийтлэг чиг үүргийг тодорхойлсон байна.

Төрийн сангийн үйл ажиллагааг зохицуулах талаар Засгийн газрын тогтоолоор Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам, Монгол банктай хамтарч Засгийн газрын болон төсвийн байгууллагын дансыг Монгол банк, арилжааны банкинд нээх, хаах журам, Сангийн сайдын тушаалаар Төсвийн байгууллагын мөнгөн кассын ажиллагааны журам, Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн системд мөрдөх журам, Төсвийн ерөнхий, ахлах нягтлан бодогчид

тавигдах шаардлага, шалгуур журам, Төсвийн захирагчийн төсөвт зохицуулалт хийх журам, Төсвийн санхүүжилтийн болон зарцуулалтын эрхийн журам зэрэг эрх зүйн актууд батлагдан гарсан байна.

Дээрх батлагдсан хууль тогтоомж, заавар журмаас харахад төрийн сангийн тогтолцоо, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдсэн хэдий ч зарим журам, зааврууд хоорондоо уялдахгүй, зөрчилдөж байна.

Тухайлбал: Сангийн сайдын 2014 оны 95 дугаар тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн системд мөрдөх журам”-ын 5 дугаар зүйлийн 5.9-д “журмын 3 дугаар зүйлд заасан эрхүүдийг нэг албан тушаалтанд давхардуулан олгохгүй бөгөөд өөрт оногдсон эрхээс өөр эрхээр системд нэвтэрч ажил үүрэг гүйцэтгэхийг хориглоно” гэж заасан боловч журмын энэхүү заалт нь сумын санхүүгийн албаны албан тушаалтанд хамаарахгүй болно гэж заасан, Сангийн сайдын 2015 оны 90 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн санхүү, төрийн сангийн ажилтны ажил үүргийн жишиг заавар”-т ерөнхий санхүүч болон мэргэжилтнүүд нэг нэгнийгээ орлож байхаар ажил үүргийг нь заасан байна.

Мөн Сангийн сайдын 2014 оны 65 дугаар тушаалаар батлагдсан Төрийн сангийн үйл ажиллагааны дотоод хяналтын журмын 5 дугаар зүйлийн 5.1.1-д “Тухайн төрийн сангийн эрсдлийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн ерөнхий нягтлан бодогч, төв төрийн сан, аймаг, нийслэлд төрийн сангийн дотоод хяналт хариуцсан эрх бүхий албан тушаалтан, төрийн захиргааны төв байгууллагын төрийн сангийн нэгжийн гүйлгээ баталгаажуулалт хариуцсан мэргэжилтэн, суманд төрийн сангийн төлөөлөгч, дүүрэгт дүүргийн санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн ерөнхий нягтлан бодогч нар хавсралт 1, хавсралт 2, хавсралт 4 хавсралт 5-д тус тус заасан маягт, зааврын дагуу үнэлж, эрсдлийн түвшинг тодорхойлно” гэсэн нь аймаг, сумын төрийн сангууд өөрөө өөрсдийнхөө ажлыг үнэлж, эрсдэлээ тогтоож шалгалт хийхээр байгаа нь хуульд нийцэхгүй байна. Учир нь өөрсдөө эрсдэлээ тодорхойлохдоо хамгийн бага түвшинд буюу “Бага” эрсдэлтэй гэсэн үнэлгээнд ойртуулан үнэлдэг бөгөөд бага эрсдэлтэй гэж үнэлүүлснээр дотоод хяналт хийх шаардлагагүй гэж үздэг байна.

1.2 Аймгийн төвийн суманд төрийн сангийн тогтолцоо тодорхойгүй байна.

Төрийн сангийн үйл ажиллагааны үндсэн чиг үүрэг нь Төсвийн тухай хуулиар хуульчлагдсан байна.

Төсвийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.3-т “Сум, дүүрэгт үйл ажиллагаа явуулж байгаа төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл болон төсвийн хэмжээг нь харгалзан төрөлжүүлж, тэдгээрт хамаарах төсвийн байгууллагуудад нягтлан бодох бүртгэлийн үйлчилгээ үзүүлэх нэгдсэн алба байгуулж болно”, 36.4-д “Энэ хуулийн 36.3-т заасан нягтлан бодох бүртгэлийн үйлчилгээ үзүүлэх алба байгуулах асуудлыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрснөөр аймаг, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэнэ” гэж заасан байна.

Гэтэл Монгол Улсын Засгийн Газрын 2014 оны 326 дугаар тогтоолоор Санхүүгийн албыг байгуулахдаа Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.2-т “Засаг даргын Тамгын газрын бүтэц, орон тооны хязгаарыг Засгийн газраас тогтоох бөгөөд аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар нь хэлтэс, тасагтай байна” гэсэн заалтыг үндэслэсэн байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийнхаа заалттай хоорондоо

уялдахгүй байгаа төдийгүй хэлтэс, тасагтай байна гэж заасан байхад алба байгуулсан байна.

Засгийн газрын 2014 оны 326 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Санхүүгийн алба байгуулах тухай” тогтоолын дагуу сумдад Санхүүгийн албыг байгуулахдаа Сүмбэр суманд алба байгуулсан шийдвэр байхгүй, Шивээговь, Баянтал суманд сумын Засаг даргын шийдвэрээр байгуулсан нь дээрх хуулийн заалтыг зөрчсөн байна.

Аймгийн төвийн сум буюу Сүмбэр сумын Санхүүгийн алба дээрх бүтцээр зохион байгуулагдаагүй байна. Сүмбэр суманд Санхүүгийн албыг байгуулаагүй атлаа тус сумын ЗДТГ-ын даргын 2015.10.28-ны Б/45 дугаар тушаалаар сумын Төрийн сангийн төлөөлөгчийг чөлөөлж, Санхүүгийн албаны даргаар томилсон байдлаас харахад төрийн сангийн тогтолцоо нь тодорхойгүй байна. Тухайлбал: Санхүүгийн албаны дарга нь төрийн сангийн гүйлгээг хянан баталгаажуулж, хяналт тавих эрх бүхий албан тушаалтан байтал ОНХС-ийн нягтлан бодогчийн үүргийг давхар хариуцан гүйцэтгэж байгаа нь журамд нийцэхгүй байна.

Иймд хууль журамд нийцүүлэн аймгийн төвийн суманд төрийн сангийн тогтолцоог тодорхой болгож оновчтой зохион байгуулж, ажиллуулах талаар зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Сумдад Санхүүгийн алба байгуулж 3-5 байгууллагын дунд 1 нягтлан бодогчийг томилон ажиллуулж байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1-т “Бүх шатны төсөв нь тухайн шатны төсвийн ерөнхий нягтлан бодогчтой байна”, 19.3-т “Энэ хуулийн 19.1,19.2-т зааснаас бусад тохиолдолд төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон төсвийн төвлөрүүлэн захирагч, төсвийн шууд захирагч нь төсвийн ахлах нягтлан бодогч, нягтлан бодогчтой байна” гэж заасантай зөрчилдөж байгаа төдийгүй дундын нягтлан бодогч нар нь хариуцсан төсвийн байгууллагын удирдлага буюу шууд захирагч нартай ямар ч гэрээ хэлцэл байгуулдаггүй, ажлын уялдаа холбоо муу, хариуцлага тооцох эрх зүйн үндэслэлгүй байна.

Түүнчлэн нягтлан бодогч нарын ажлын ачаалал их, 1 нягтлан бодогч олон байгууллага хариуцаж байгаагийн хирээр гаргаж буй алдаа зөрчил нь бүх л байгууллагууддаа давтагдан гардаг эрсдэлтэй нөхцөл байдал байсаар байна.

Иймд аймаг, сумын хэмжээнд төрийн сангийн тогтолцоог албаны зохион байгуулалтаар бус хэлтэс, нэгжийн зохион байгуулалтаар ажиллуулах нь зүйтэй байна.

1.3 Төрийн сангийн ажилтнуудын үндсэн чиг үүргийг ажлын байрны тодорхойлолтод бүрэн тусгаагүй байна.

Сангийн сайдын 2015 оны 90 дүгээр тушаалаар баталсан “Орон нутгийн санхүү, төрийн сангийн ажилтны ажил үүргийн жишиг заавар”-ын 3-т “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн санхүү, төрийн сангийн нэгж үндсэн чиг үүргийнхээ хүрээнд тухайн орон нутгийн төсөв, төсвийн байгууллагын тоо хэмжээнээс хамааруулж, орон тооны хязгаарыг энэхүү заавартай уялдуулан зохион байгуулна” гэсний дагуу аймгийн ЗДТГ-ын даргын 2014.01.17-ны өдрийн А/02 тоот тушаалаар Засаг даргын тамгын газрын орон тоо, цалин санг батлахдаа СТСХ-ийн орон тоог хэлтсийн дарга, төсвийн ерөнхий санхүүч, төсөв бүртгэлийн мэргэжилтэн, төрийн сангийн ахлах мэргэжилтэн, төрийн сангийн мэргэжилтэн тус тус 1 байхаар нийт 5 орон тоотой баталсан байна.

2017 онд СТСХ-ийн 5 ажилтан аймгийн ЗДТГ-ын даргатай үр дүнгийн гэрээ байгуулан ажилласан байна. Үр дүнгийн гэрээний биелэлтийг дүгнүүлсэн байдлыг харахад нийт 5 ажилтнаас 1 ажилтан буюу төрийн сангийн мэргэжилтэн өөрийн хүсэлтээр 11-р сард ажлаас чөлөөлөгдсөнөөс гэрээг дүгнээгүй, төсвийн ерөнхий санхүүч, төсөв, бүртгэлийн мэргэжилтэн нарын гэрээг дүгнэж архивын нэгж болгон үдэж архивласан байна.

Харин хэлтсийн дарга Л.Одонтуяа болон төрийн сангийн ахлах мэргэжилтэн Л.Цэцгээ нарын үр дүнгийн гэрээг “В” дүгнэж, аймгийн Засаг даргын тамгын газрын даргын 2017.12.19-ний Б/123 дугаар тушаалаар тус бүр 300.0 мянган төгрөгийн урамшуулал олгосон боловч үр дүнгийн гэрээг дүгнэсэн илтгэх хуудас, нотлох баримт байхгүй, архивын нэгж болгон үдээгүй, аудитын явцад гэрээ дүгнэсэн баримтыг удаа дараа шаардсан боловч ирүүлээгүй байна.

Энэ нь Төрийн албаны тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх заалтыг зөрчсөн байна.

Иймд үр дүнгийн гэрээг дүгнэсэн илтгэх хуудас, нотлох баримтуудыг архивын нэгж болгон үдэж архивлах, гэрээ дүгнэсэн үнэлгээг үндэслэн урамшуулал олгож байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

2016 онд Сангийн сайдын 2015 оны 90 дүгээр тушаалаар баталсан “Орон нутгийн санхүү, төрийн сангийн ажилтны ажил үүргийн жишиг заавар”-т нийцүүлэн СТСХ-ийн ажилчдын ажлын байрны тодорхойлолтыг шинэчлэн баталж, зарим чиг үүргийг нэмж тусгасан байна.

Аймгийн СТСХ-ийн орон тооны хязгаарыг батлахдаа орон нутгийн төсөв, төсвийн байгууллагын тоо хэмжээнээс хамааруулан төсвийн мэргэжилтэн, бүртгэлийн мэргэжилтний орон тоог нэгтгэн 1 ажилтанд хариуцуулж, ажлын байрны тодорхойлолтод тусган төсөв, бүртгэлийн мэргэжилтэн гэсэн орон тоогоор үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа боловч зөвхөн төсвийн үйл ажиллагаатай холбоотой ажил үүргийг гүйцэтгэж, бүртгэлийн үйл ажиллагаа орхигдсон байна.

Харин сумдын Санхүүгийн албаны дарга, төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтний ажлын байрны тодорхойлолтыг батлахдаа зарим чиг үүргүүдийг орхигдуулсан, мөн дарга, мэргэжилтний ажил үүргийг сольсон, ажлын байрны тодорхойлолтод тусгагдаагүй ажил үүргийг гүйцэтгүүлсэн зэрэг зөрчил дутагдал илэрсэн байна. Тухайлбал:

1. Шивээговь сумын Санхүүгийн албаны даргын ажлын байрны тодорхойлолтод дараах чиг үүргүүдийг тусгаагүй байна.
  - Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн төсөл, тодотголын төслийг боловсруулах, хэлэлцүүлэх, батлуулах, төсвийн гүйцэтгэлийг хэрэгжүүлэх, тайлагнах
  - Албаны ажилчдын мэдлэг, мэргэжлийг дээшлүүлэхэд тогтмол анхаарч, холбогдох сургалтанд хамруулах
  - Албаны үйл ажиллагааны эрсдэлийг холбогдох журмын дагуу үнэлж, эрсдэлийг бууруулах талаар төлөвлөгөө гарган хэрэгжүүлж ажиллах
2. Баянтал сумын Санхүүгийн албаны даргын ажлын байрны тодорхойлолтод “төрийн сангийн мэргэжилтэн төлбөр тооцоог холбогдох хууль журмын дагуу системд бүртгэж гүйцэтгэх” гэснийг оруулж баталгаажуулсан
3. Сүмбэр сумын Санхүүгийн албаны даргын ажлын байрны тодорхойлолтод заасан зарим чиг үүргийг төрийн сангийн мэргэжилтэнд хариуцуулсан

Эдгээр нь Сангийн сайдын 2015 оны 90 дүгээр тушаалаар баталсан “Орон нутгийн санхүү, Төрийн сангийн ажилтны ажил үүргийн жишиг заавар”-ын 2 дугаар зүйлийн 2.1, 2.2 дахь зүйлийг зөрчсөн байна.

Иймд ажлын байрны тодорхойлолтыг журам, зааварт нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулах, ажил үүргийн жишиг заавар, ажлын байрны тодорхойлолтоор баталгаажсан ажлыг бүрэн хийж гүйцэтгэх, илэрсэн алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аймгийн СТСХ-ийн ерөнхий санхүүч, төсөв, бүртгэлийн мэргэжилтэн, Шивээговь сумын Санхүүгийн албаны дарга болон төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтний ажлын байрны тодорхойлолтод тусгагдсан зарим чиг үүргийг үр дүнгийн гэрээнд дутуу тусгасан байна. Үүнд:

- Аймгийн СТСХ-ийн Ерөнхий санхүүчийн ажлын байрны тодорхойлолтод заагдсан чиг үүргээс төсөвт байгууллагуудын жижиг мөнгөн сангийн тайланг хянах,
- Төсөв, бүртгэлийн мэргэжилтний ажлын байрны тодорхойлолтод заагдсан чиг үүргээс орлогын бүрдүүлэлттэй холбоотой, аж ахуй нэгж байгууллагуудад холбогдох хууль, заавар журмыг сурталчлах, СТОУС, улсын салбарын НББОУС-ын сургалт бүртгэл хөтлөлт, хэрэгжилтийн байдалд зөвлөгөө өгөх, санхүүгийн тайланд дүн шинжилгээ хийх, төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж байгууллагын банкин дахь үлдэгдлийг хагас, бүтэн жилээр тулган баталгаажуулах,
- Шивээговь сумын Санхүүгийн албаны дарга, төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтэн нарын үр дүнгийн гэрээ болон сар бүрийн ажлын төлөвлөгөөнд нягтлан бодох бүртгэлийн хуулийн хүрээнд аж ахуйн нэгж, байгууллагын нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлт, хэрэгжилтийн байдалд мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгөх, НББ болон Аудитын тухай хууль болон холбогдох заавар, журмыг сурталчлах чиглэлээр хийх ажлууд тусгагдаагүй байна.

Эдгээр нь Сангийн сайдын 2015 оны 90 дүгээр тушаалын 1 дүгээр зүйлийн 1.1.10, 1.2.14, 1.3.1, 1.3.4, 1.4.1, 1.4.12, 2 дугаар зүйлийн 2.1.25 дахь заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд ажлын байрны тодорхойлолтод заагдсан чиг үүргүүдийг үр дүнгийн гэрээнд бүрэн тусгаж, хэрэгжүүлж ажиллах зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв

1.4 Төрийн сангийн үйл ажиллагааг үр нөлөөтэй явуулах талаар орон нутгийн хэмжээнд тодорхойлсон бодлого, шийдвэр байхгүй байна.

Аймгийн Засаг даргын “2016-2020” онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон 2017 онд Эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд Төрийн сангийн үйл ажиллагааны талаар авч хэрэгжүүлэх бодлогын шинжтэй асуудал тусгагдаагүй байна. Мөн жил бүр аймгийн Засаг дарга Сангийн сайдтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулан ажиллаж байгаа боловч гэрээнд Төрийн сангийн үйл ажиллагааг үр нөлөөтэй явуулах бодлогын шинжтэй асуудал мөн тусгагдаагүй байна.

Бүлэг 2

Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд холбогдох журам зааврыг мөрдөж ажиллаагүй, дотоод хяналтыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлээгүй байна.

2.1 Төрийн сангийн төлбөр тооцоог зохих журмын дагуу гүйцэтгээгүй байна.

Төсвийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.2-т зааснаар Монгол Улсын Засгийн Газрын 2015 оны 24 дүгээр тогтоолоор “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ыг баталсан байна. Уг журмын дагуу аймгийн төрийн сан болон сумдын Санхүүгийн албаны төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтнүүд нь төсөвт байгууллагуудын нягтлан бодогч нарын бэлтгэсэн төлбөрийн хүсэлт, анхан шатны баримтанд үндэслэн ажил гүйлгээг ЗГСУМС-д бүртгэн, аймагт ерөнхий санхүүч, сумдад Санхүүгийн албаны дарга нар чиг үүргийн дагуу ажил гүйлгээг тус тус хянан баталгаажуулж байна.

Харин Шивээговь, Баянтал сумын Санхүүгийн албаны нягтлан бодогч нар нь төсвийн байгууллага, сангуудын орлого, зарлагын өдөр тутмын гүйлгээнд 2 дугаар гарын үсэг зурах, бүртгэл хөтлөх, тайлагнах, төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтэн нь төсвийн байгууллагын төлбөр тооцоог холбогдох хууль журмын дагуу системд бүртгэж тайлагнах, гүйлгээ хийх, Санхүүгийн албаны дарга нь төрийн сангийн өдрийн гүйлгээний мемориалын баримтыг баталгаажуулан гарын үсэг зурах, хяналт тавьж, гүйлгээг баталгаажуулах дарааллаар төлбөр тооцоог гүйцэтгэж байна.

Аймгийн СТСХ болон сумдын Санхүүгийн алба нь 2017 онд нийт 38,094,527.9 мянган төгрөгийн 24,706 гүйлгээ хийснээс алдаатай 190,619.0 мянган төгрөгийн 66 гүйлгээ, орлого бууруулах 1,594,332.6 мянган төгрөгийн 1,030 гүйлгээ хийж гүйцэтгэсэн байна.

Алдаатай ажил гүйлгээг залруулахдаа аймгийн Төрийн сангийн төлбөр тооцооны мэргэжилтний 26 алдаатай гүйлгээгээр 84,322.2 мянга, Сүмбэр сумын Санхүүгийн алба 5 ажил гүйлгээний 79,109.0 мянга, Шивээговь сумын Санхүүгийн алба 7 ажил гүйлгээний 17,657.0 мянган төгрөгийн мемориал ордерын баримтыг тус тус бичээгүй байна.

Аймаг, сумдын хэмжээнд 2017 онд орлого бууруулах нийт 1,594,322.6 мянган төгрөгийн 1,030 гүйлгээ хийсэн байна

Орлого бууруулах гүйлгээний утгыг ангилан аймаг, сумдаар нь хүснэгтээр харуулбал:

Д/д	Ангиллын нэр	Код	Тоо	Мөнгөн дүн /мян.төг/
Аймгийн Төрийн сан				
1	Татварын орлогын буцаалт	110101	5	268,794.8
2	Орлогын буцаалт	140020	70	251,529.7
3	Нэр данс зөрүүтэй орлого	300001	447	527,563.2
4	НДС-гаас олгосон тэтгэмж	300002	110	81,818.9
5	Олгосон барьцаа хөрөнгө	300003	9	44,470.2
6	Тендерийн орлогын зарцуулалт	300004	29	5,378.0
7	Зарцуулагдаагүй санхүүжилтийн буцаалт	300008	2	3,899.1

8	Ялтны нэрийн данснаас олгосон цалин	300009	30	9,200.0
9	Өмч хувьчлалын орлогын төвлөрүүлэлт	300011	20	69,776.1
Дүн			722	1,262,430.0
Сумдын Санхүүгийн алба				
1	Орлогын буцаалт	140020	105	101,380.4
2	Нэр данс зөрүүтэй орлого	300001	123	157,307.4
3	НДС-гаас олгосон тэтгэмж	300002	75	50,984.8
4	Олгосон барьцаа хөрөнгө	300003	3	10,016.9
5	Хаагдсан дансны орлого төвлөрүүлэлт	350003	2	12,203.1
Дүн			308	331,892.6
Нийт дүн			1030	1,594,322.6

Хүснэгтээс харахад: Нийт орлого бууруулах гүйлгээний 42.9% буюу 684,870.6 мянган төгрөгийг нэр, данс зөрүүтэй орлогын дүн эзэлж байгаа бөгөөд НДС-гаас олгосон тэтгэмжийн 7,729.0 мянган төгрөгийн гүйлгээний эдийн засгийн ангиллыг 300001 ангиллаар, аймгийн Татварын хэлтсийн орлого төвлөрүүлэлт 100.3 мянган төгрөгийн гүйлгээний эдийн засгийн ангиллыг 300011 ангиллаар тус тус бүртгэж, эдийн засгийн ангилал зөрүүтэй гүйлгээ хийсэн байна.

Энэ нь Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журмын 8 дугаар зүйлийн 8.4 дэх заалтыг зөрчсөн байна.

Иймд нягтлан бодогч нарын бэлтгэж ирүүлсэн төлбөрийн хүсэлтийг хянаж, гүйлгээг эдийн засгийн ангиллын дагуу үнэн зөв хийж гүйцэтгэх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аймгийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн 2017 оны ажил гүйлгээний мемориалын баримтыг тулган баталгаажуулахад нийт 1,315,901.0 мянган төгрөгийн дараахь зөрчил дутагдал илэрлээ. Үүнд:

1. Мемориалын баримтыг өдөр бүрийн орлого, зарлагын хуулгаар тулган баталгаажуулж, үдэж архивлаагүй байна. Тухайлбал, 2017.07.06-ны өдрийн мемориалын нийт 347,505.3 мянган төгрөгийн төлбөрийн хүсэлтийг 2017.07.25-31-ний өдрийн баримтанд үдсэн, 2017.09.21-ний өдрийн мемориалыг 2017.09.22-ны өдрийн мемориалын ард үдсэн, 2017.10.23-ны өдрийн 3 байгууллагын 26 ширхэг нийт 12,853.7 мянган төгрөгийн төлбөрийн хүсэлтийг 2017.10.04-ний өдрийн мемориалд үдэж архивласан,
2. Мемориалын баримтыг СТСХ-ийн дарга, ерөнхий санхүүч нар хянаж, гарын үсгээр баталгаажуулаагүй, гарын үсэг зурагдаагүй баримтыг үдэж архивын нэгж болгосон,
3. Ажил гүйлгээний мемориалын баримтыг архивын стандартын дагуу үдэж архивлаагүй, 1 боть баримтыг дунджаар 535 хуудсаар үдэж, Архивын тухай хуулийг зөрчсөн
4. Мемориалын орлого, зарлагын дүнг дансны хуулга болон нэгтгэлийн дүнгээс зөрүүтэй үдэж архивласан
5. Төсвийн багцын тайлан болон орлого, зарлагын хуулгыг ноорог цаасанд хэвлэж, үдэж архивласан
6. 2017.12.23-наас 2017.12.31-ний хоорондох мемориалын хуудсыг давхардуулж дугаарласан
7. Төлбөрийн хүсэлтэнд бичигдсэн гүйлгээ хийх хүчинтэй хугацаа хэтэрсэн байхад 166,697.1 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн,

8. Ноорог цаасан дээр хэвлэсэн төлбөрийн хүсэлтээр 542,961.4 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийж гүйцэтгэсэн,
9. Төрийн сангийн төлбөр тооцооны мэргэжилтнүүд 216,671.0 мянган төгрөгийн төлбөрийн гүйлгээг алдаатай шивж, мемориал бичиж залруулсан,
10. Төлбөрийн хүсэлтэд бичигдсэн хугацаанаас өмнө 22,206.2 мянган төгрөгийн ажил гүйлгээг хийж гүйцэтгэсэн,
11. Төлбөрийн хүсэлтэнд баталгаажуулсан, огноо болон төрийн сангийн тэмдгийг дараагүй 7,006.3 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн байна.

Эдгээр нь Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журмын 11 дүгээр зүйлийн 11.1, 11.2, 11.5.2, 11.7.1, 11.7.2, 11.7.3 дахь заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд төрийн сангийн ажил гүйлгээний өдөр тутмын орлого, зарлагын дансны хуулгыг үндэслэн архивын стандартын дагуу мемориалын баримтыг үдэж архивлах, журамд заасан албан тушаалтнууд мемориалын баримтыг тухай бүр гарын үсэг зурж баталгаажуулж байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Сумдын Санхүүгийн албаны 2017 оны ажил гүйлгээний мемориалын баримтыг тулган баталгаажуулахад нийт 593,171.4 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрлээ. Нийт алдаа, зөрчлийн 14.8% буюу 88,112.4 мянган төгрөгийг Сүмбэр сум, 71.7% буюу 425,336.7 мянган төгрөгийг Шивээговь сум, 13.5% буюу 79,722.3 мянган төгрөгийг Баянтал сум тус тус эзэлж байна.

Аудитаар сумдын Санхүүгийн албаны үйл ажиллагаанд илэрсэн нийтлэг алдаа, зөрчлийг утгаар нь ангилан харуулбал:

- Орлого бууруулах гүйлгээнд орлогын дансны хуулга хавсаргаагүй
- Цалинтай холбоотой ажил гүйлгээг хийж гүйцэтгэхдээ үндэслэх анхан шатны баримтанд цагийн тооцоог оруулаагүй
- Төлбөрийн хүсэлтэнд хөтөлбөрийг буруу сонгосон
- Алдаатай буюу хасах гүйлгээнд мемориалын ордер үйлдээгүй
- Төлбөрийн хүсэлтэнд мөнгө хүлээн авагч байгууллагын төрийн сангийн дансыг буруу бичсэн, нэр зөрүүлсэн
- Төлбөрийн хүсэлтийг санхүүгийн программаар гүйцэтгээгүйгээс мөнгөн дүн зөрүүтэй төлбөрийн хүсэлтээр гүйлгээг хийсэн
- Төрийн сангийн тэмдэг дараагүй
- Ноорог цаасан дээр хэвлэсэн Төлбөрийн хүсэлтээр ажил гүйлгээг хийж гүйцэтгэсэн
- Хүчин төгөлдөр бус төлбөрийн хүсэлтээр ажил гүйлгээг хийж гүйцэтгэсэн
- ОНХС-гийн ажил гүйлгээг хийхдээ барьцаа хөрөнгийг гэрээнд заасны дагуу барьцаа хөрөнгө дансанд төвлөрүүлээгүй
- ОНХС-ийн хөрөнгө оруулалтын ажлын гүйлгээг хянахдаа гэрээний дүн, санхүүжилтийн хуваарьт хяналт тавиагүйгээс гэрээний дүнгээс илүү санхүүжилт олгосон байна.

Аудитын явцад аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Татварын хэлтэс, ШШГГ-425-р нээлттэй хорих анги, Политехник коллеж, Эрүүл мэндийн газар, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, аймгийн Боржигин чуулга, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, Сум дундын ойн анги, Цөм сүргийн үржлийн төв, сумдын Санхүүгийн албаны харьяа байгууллагын харилцахын баримтуудаас 3, 6, 9, 12 дугаар саруудыг түүврээр сонгон төрийн сангийн мемориалын баримтуудтай тулган шалгахад нийт 2,068,333.9 мянган төгрөгийн зөрчил илэрлээ.

Тухайлбал, аймгийн 10 байгууллагад 1,506,233.2 мянга, Сүмбэр суманд 342,794.2 мянга, Шивээговь суманд 125,501.7 мянга, Баянтал суманд 93,804.8 мянга, нийт 2,068,333.9 мянган төгрөгийн дараах нийтлэг зөрчлүүд илэрлээ. Үүнд:

- төлбөрийн хүсэлтийг санхүүгийн программаар хийж гүйцэтгээгүйгээс мөнгөн дүн зөрүүтэй,
- анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу, засвартай,
- төрийн сангийн тэмдэглэгээ, гарын үсэг, байгууллагын төлбөрийн хүсэлтэнд дутуу, засвартай үйлдсэн,
- хяналтын хуудас андуурч бичсэн,
- эдийн засгийн ангилал зөрүүлсэн,
- анхан шатны баримтанд төрийн сангийн тэмдэг дараагүй,
- цалингийн гүйлгээнд цагийн тооцоог үндэслэл болгож хяналтын хуудсанд бичээгүй,
- орлого бууруулах гүйлгээнд орлогын дансны хуулга хавсаргаагүй байна

Энэ нь Засгийн газрын 2015 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын” 7 дугаар зүйлийн 7.5, 7.6, 7.7, 7.8, 7.12, 8 дугаар зүйлийн 8.4, 8.7, Сангийн сайдын 2016 оны 431 дүгээр тушаалаар баталсан Төрийн сангийн төлбөр тооцоо гүйцэтгэхэд үндэслэх баримт бичгийн жишиг, зааврын 2, 3 дугаар зүйлийг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд төрийн сангийн төлбөр тооцоог гүйцэтгэхэд Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам, зааврыг мөрдлөг болгож ажиллах зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аймгийн хэмжээнд СТСХ нь 13 байгууллага, 3 сумын төсөвт байгууллагын сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг ажлын байрны тодорхойлолтод тусгагдсаны дагуу СТСХ-ийн ахлах болон төлбөр тооцоо хариуцсан мэргэжилтэн нар нь сар бүр хүлээн авч, нэгтгэж байна.

2017 оны төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хүлээн авч нэгтгэсэн байдлыг тулган баталгаажуулахад дараахь зөрчлүүд илэрлээ. Үүнд:

1. Төсвийн байгууллагуудын сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хянаж баталгаажуулахдаа нэмэлт санхүүжилтийн дансны мэдээ болон бэлэн мөнгөний харилцахын дансны хуулгыг хавсаргаж баримтжуулаагүй
2. Архивласан мэдээнд байгууллагын даргын гарын үсэг зурагдаагүй, тамга дараагүй, төрийн сангийн мэргэжилтний тэмдэг дарагдаагүй
3. Мэдээг эмх цэгцтэй үдэж архивын нэгж болгоогүй, шаардлагагүй баримтууд болон ноорог цаасанд хэвлэсэн мэдээнүүдийг баримтанд нэгтгэж үдсэн
4. Байгууллагын мэдээг хугацаа хоцроож хүлээн авсан
5. Байгууллагуудаас авлага, өглөгийн мэдээг бүрэн аваагүй
6. Байгууллагын мэдээг хянаж дахин шинээр авсан боловч засварласан мэдээтэй цуг үдсэн, аль нь баталгаажсан мэдээ эсэх нь тодорхойгүй
7. Арилжааны банкин дахь байгууллагын бэлэн мөнгөний дансны хуулгыг сар бүр мэдээнд хавсаргаж аваагүйгээс уг дансаар орлогыг хүлээн авч, зориулалт бусаар зарцуулсан байна.

Мөн аймгийн 13 байгууллагаас түүвэрт хамрагдсан 5 байгууллагын 3, 6, 9, 12 дугаар саруудын мэдээг төсвийн гүйцэтгэлийн тайлантай нь тулган баталгаажуулахад СТСХ-ийн ахлах мэргэжилтэн болон төлбөр тооцоо хариуцсан мэргэжилтэн нар нь холбогдох мэдээг бүрэн хяналгүйгээр хүлээн авч баталгаажуулсантай холботойгоор дараах зөрчил дутагдал илэрлээ. Үүнд:

- Аймгийн Боржигин чуулгын 3 дугаар сарын мэдээнд цэвэр бохир усны 30.0 мянган төгрөгийг түлш халаалтын зардлаар,
- Аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын 9 дүгээр сарын мэдээнд гэрээтийн цалинг 500.0 мянган төгрөгөөр илүү, нэмэгдэл цалинг 500.0 мянган төгрөгөөр дутуу,
- Сум дундын ойн ангийн 12 дугаар сарын мэдээнд нэг удаагийн тэтгэмж урамшууллын зардлыг 15.0 мянган төгрөгөөр дутуу тусгасан байна.

Энэ нь СТСХ-ийн мэргэжилтнүүдийн ажлын байрны тодорхойлолтод тусгагдсан “төсөвт байгууллагуудаас сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг холбогдох журмын дагуу хянан хүлээн авна” гэсэн үүргийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Иймд байгууллагуудаас сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хугацаанд нь үнэн зөв гаргуулж авах, журмын дагуу хянаж баталгаажуулах, бэлэн мөнгөний дансны хуулгыг сар бүр хавсаргаж, тулган баталгаажуулж байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аймаг, сумын төсвийн байгууллагын Төрийн санд нээсэн төсвийн хэрэгжилт, үйл ажиллагааг хангахтай холбоотой бүртгэлийн дансны нэр, байгууллагын албан ёсны нэрээс зөрүүтэй, зарим байгууллагын нягтлан бодогч нарыг томилохдоо зөвшилцсөн бичиггүй, мөн нэмэлт санхүүжилтийн дансанд гарын үсгийн баталгаа бүрэн хийгдээгүй зэрэг дараах зөрчил дутагдал илэрлээ. Үүнд:

1. АИТХ, ОНӨГ, ГБХЗХГ, СХАА, Прокурор, Татварын хэлтэс, ЭМНДХ, УБХ, ОБГ, Тагнуулын тасаг, Статистикийн хэлтэс, ХХААГ, аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг зэрэг байгууллагууд нь нягтлан бодогчийг томилохдоо эрх бүхий албан тушаалтнаас зөвшилцсөн бичиг аваагүй,
2. АИТХ, ЗДТГ, Номын сан, Шүүхийн шинжилгээний алба, Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төв, Сүмбэр сумын 2, 5 дугаар цэцэрлэгүүдээс байгууллагын нэмэлт санхүүжилтийн дансанд гарын үсгийн баталгааг гаргуулж аваагүй байна.

Төрийн сангийн бүртгэлийн дансны нэр, байгууллагын албан ёсны нэр зөрүүтэй байгууллагыг хүснэгтээр харуулбал:

Д/д	Төрийн санд бүртгэлтэй нэр	Байгууллагын улсын бүртгэлийн гэрчилгээний нэр
1	ШШГГазар 425-р хорих анги	ШШГГазар 425-р нээлттэй хорих анги
2	УЦУОШАлба	УЦУОШТөв
3	ГС. Боловсрол соёлын газар	Боловсрол, соёл, урлагийн газар
4	ГС.Эрүүл мэндийн газар	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
5	ГС.Эрүүл мэндийн төв	Эрүүл мэндийн газар
6	Гс Аудитын газар	Говьсүмбэр аймаг дахь Төрийн аудитын газар
7	Гс. Музей номын сан	Музей
8	ГС.ЗДТГ ахмадын сан	-
9	Гс. Сүмбэр Хүн эмнэлэг	“Энх тус дэм” ӨЭМТ
10	Гс.Шивээговь хүн эмнэлэг	Шивээговь сумын эрүүл мэндийн төв

Аймаг, сумдын төсвийн байгууллагуудын ахмадын сангийн дансыг аймгийн хэмжээнд нэгдсэн нэг данстай байхаар журамлан тухайн дансаар гүйлгээ хийгдэж байгаа боловч тус сангийн бүртгэлийн дансны нэр нь “ГС.ЗДТГ ахмадын сан” гэж

байгаа нь зөвхөн аймгийн ЗДТГ-ын ахмадын сан мэт харагдаж байгаа тул тус сангийн дансны нэрийг өөрчлөх шаардлагатай байна.

Дээрх зөрчил дутагдлууд нь Төсвийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.4,19.5,19.6, 2015 оны Засгийн газрын 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын” 5 дугаар зүйлийн 5.5, 5.6, 7 дугаар зүйлийн 7.2, 7.3, Сангийн сайдын 2012 оны 294 дүгээр тушаалын хавсралтын 3 дугаар зүйлийн 3.1.8, 3.1.9, 3.1.10 дахь заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд төсвийн байгууллагын албан ёсны нэр өөрчлөгдсөн тохиолдолд бүртгэлийн дансны нэрийг өөрчилж байх, аймгийн Ахмадын нэгдсэн сангийн бүртгэлийн дансны нэрийг өөрчлөх, нэмэлт дансанд гарын үсгийн баталгаа хийгдээгүй болон төсвийн байгууллагын нягтлан бодогч нарыг томилохдоо зөвшилцсөн бичиггүй байгууллагуудын зөрчлийг арилгах, дээрх зөрчлийг давтан гаргахгүй байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аймгийн хэмжээнд СТСХ-ийн дарга болон сумдын Санхүүгийн албаны дарга нарт тус бүр нэг тамга, сумдын Санхүүгийн албаны мэргэжилтэн болон аймгийн СТСХ-ийн мэргэжилтэнд 5 тэмдэг, нийт 9 тэмдэгтэй бөгөөд нэгдсэн судалгаа нь аймгийн СТСХ-т хийгдэж байна.

Тухайн дарга, мэргэжилтнүүд тамга, тэмдгээ өөрсдөө хариуцсан хадгалж байгаа боловч хадгалж буй шүүгээ нь цоожгүй, лац тэмдэггүй, хадгалалт хамгаалалт, аюулгүй байдал хангалтгүй байна.

Энэ нь 2015 оны Засгийн газрын 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын” 12 дугаар зүйлийн 12.5 дахь хэсгийг зөрчсөн байна.

Иймд аймаг, сумдын ЗДТГ-т дээрх журмын дагуу тамга, тэмдгийн бүрэн бүтэн байдал, хадгалалт, хамгаалалтыг сайжруулах, аюулгүй байдлыг хангах орчин нөхцлийг бий болгож ажиллах зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

2017 онд төрийн санд орон нутгийн орлогын 63 данс, бүртгэлийн 97, тусгай шилжүүлгийн 7 данс, нийт 167 данс, арилжааны банкинд Нийгмийн халамжийн сангийн 6, ОНӨААТҮГ-ын 9, Татварын орлогын 30, төсөвт байгууллагын харилцах 15, Төсвийн байгууллагын цалингийн 15, нийт 75 данс байршиж байна.

2017 оны жилийн эцэст Төрийн сангийн бүртгэлийн дансанд 15 байгууллагын 1,239,605.3 мянга, аймаг болон сумдын орон нутгийн орлогын дансанд 1,040,180.3 мянга, нийт 2,279,785.6 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй тайлагнасан бол Арилжааны банкны Нийгмийн халамжийн сангийн 6 дансанд 196.4 мянга, ОНӨААТҮГ-ын 9 дансанд 588,097.0 мянга, Татварын орлогын 3 дансанд 381.4 мянга, нийт 588,674.8 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй тайлагнасныг тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулсан байна.

2017 оны жилийн эцсийн байдлаар барьцаа хөрөнгийн дансыг нийт 343,582.3 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй тайлагнасан байна. Тухайлбал, аймгийн барьцаа хөрөнгийн данс 233,893.2 мянга, Шивээговь сумын барьцаа хөрөнгийн данс 6,682.5 мянга, Сүмбэр сумын барьцаа хөрөнгийн данс 53,939.2 мянга, Баянтал сумын барьцаа хөрөнгийн данс 49,067.4 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Барьцаа хөрөнгийн дансны үлдэгдэл нь 2015 оноос өмнө үүссэн 34,335.6 мянга, 2015 онд үүссэн 9,467.9 мянга, 2016 онд үүссэн 118,660.0 мянга, 2017 онд үүссэн 181,118.7 мянган төгрөг тус тус байна.

Барьцаа хөрөнгийн дансанд жил бүр мөнгөн хөрөнгийг байршуулан бүртгэж байгаа бөгөөд Сангийн сайдын 2014 оны 45 дугаар тушаалаар баталсан журмын хүрээнд барьцаа хөрөнгийн дансанд байгаа мөнгөн хөрөнгийг төрийн сангийн нэгдсэн дансны чөлөөт эх үүсвэрээр ашиглаж мөнгөн хөрөнгийн чөлөөт эх үүсвэрийг оновчтой удирдаж, орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх боломж байна.

Гэвч аймаг, сумдын Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд уг журмыг хэрэгжүүлэх талаар арга хэмжээ авч ажиллаагүй, Төрийн сангийн нэгдсэн дансны чөлөөт үлдэгдлийг үр ашигтай, оновчтой удирдаагүй, чөлөөт эх үүсвэрийг хадгаламжинд байршуулж орлогын эх үүсвэрээ нэмэгдүүлэх боломжийг алдсан байна.

Сүмбэр сумын барьцаа хөрөнгийн дансанд 2013 онд гүйцэтгэсэн 1 ажлын барьцаа хөрөнгийн мөнгийг барьцааны хугацаа дууссан боловч одоог хүртэл олгоогүй байна. Энэ нь тухайн байгууллагын гүйцэтгэсэн ажил чанарын шаардлага хангаагүй шалтгаанаар гэрээг дүгнээгүй, ажлыг дахин гүйцэтгүүлэхээр шаардлага хүргүүлсэн боловч ажлыг хийж гүйцэтгээгүй, гэрээний хугацаа дууссан, буцаан олгох боломжгүй тул 10,480.2 мянган төгрөгийг орон нутгийн орлогод төвлөрүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоохоор шийдвэрлэв.

2017 оны аймгийн татварын орлого 3,792,540.1 мянга, татварын бус орлого 575,146.6 мянга, нийт 4,367,686.7 мянган төгрөгөөр батлагдаж, гүйцэтгэлээр 4,991,271.3 мянган төгрөгийг төвлөрүүлж, орлогын төлөвлөгөө 12.4% буюу 543,584.6 мянган төгрөгөөр давж биелсэн бөгөөд батлагдсан санхүүжилтийг бүрэн олгосон байна.

Орон нутгийн ерөнхий орлогын дансны төсвийн бүлэгтэй тайланг орлогын хуулгатай 1-12 сараар тулгалт хийхэд тэг үлдэгдэлтэй орлогын дансны үлдэгдлийг сар бүрийн эцэст бүрэн төвлөрүүлж хэвшсэн байна.

Аймгийн хэмжээнд 2017 онд төсөвт 2 удаа тодотгол хийж, аймгийн ИТХ-ын 2017 оны 06 дугаар тогтоолоор төсвийн зардлын хэмжээг 15,153,914.0 мянган төгрөгөөр баталсан ба ОНХС-гийн эхний үлдэгдлээс 524,505.4 мянга, төсөвт байгууллага болон тусгай зориулалтын шилжүүлгийн байгууллагын өөрийн орлогоос 205,508.2 мянган төгрөгийг төвлөрүүлэхээр, орон нутгийн орлогоос 14,427,900.4 мянган төгрөгийг санхүүжүүлэхээр батлагдсан байна.

Аймгийн СТСХ болон сумдын Санхүүгийн алба нь төсвийн хуваарийн дагуу зарцуулалтын эрх нээсэн байдлыг төсвийн байгууллагуудын санхүүжилттэй тулган баталгаажуулахад дараах 7 байгууллагын санхүүжилтийн эрхийг ЗЭБ-1 маягтад илүү, дутуу тусгасан байна.

№	Байгууллагын нэр	ИТХ-ын тогтоолоор баталсан	ЗЭБ №1	Төсвийн хэлбэлзэлийн тайлан	Зөрүү
1	ГБХЗХГ	70,159.9	76,197.3	70,159.9	-6,037.4
2	ГХБХБГ	145,879.7	130,513.0	145,879.7	15,366.7
3	Тохижилт сүмбэр” ОНӨААТҮГ	160,114.4	160,114.4	280,128.8	120,014.4
4	Сүмбэр сумын МХС	0.0	0.0	3,000.0	3,000.0
5	Сүмбэр сумын БХС	985.0	985.0	13,183.0	12,198.0

6	Бүжинхэн цэцэрлэг	0.0	0.0	26,030.3	26,030.3
7	Шивээговь сумын ЗДТГ	47,627.7	48,041.5	47,627.7	-413.8
	Нийт дүн	354,606.8	415,851.2	586,009.4	170,158.2

Хүснэгтээс харахад:

1. ЗЭБ-1 маягтад ГБХЗХГ-ын санхүүжилтийг 6,037.4 мянган төгрөгөөр илүү, ГХБХБГ-ын санхүүжилтийг 15,366.7 мянган төгрөгөөр дутуу тусгасан байна. 2017 оны 8-12 сар хүртэл дээрх 2 байгууллагын санхүүжилтийг андуурч 6,037.4 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй тусгасан боловч залруулаагүй, төсвийн тодотголоор аймгийн ГХБХБГ-т өөрийн орлогоос 9,329.3 мянган төгрөгийг зарцуулахаар төсвийг нэмэгдүүлэхдээ тогтоолд төсөвт байгууллагын өөрийн орлогын дүнг нэмэгдүүлж батлаагүй байна.
2. Сүмбэр сумын Санхүүгийн алба нь “Тохижилт сүмбэр” ОНӨААТҮГ-т төсөв батлагдаагүй зардалд 3,500.0 мянган төгрөгийн зарцуулах эрх нээсэн, Шивээговь сумын “Бүжинхэн цэцэрлэг”-т сумын ИТХ-аар батлагдаагүй 26,030.3 мянган төгрөгийн санхүүжилтийг “Гс.Сү Санхүүгийн дэмжлэг” 100220500972 тоот дансаар дамжуулан олгосон, Байгаль хамгаалах санд 985.0 мянган төгрөгийн төсөв батлагдсан байтал 13,183.0 мянга, мал хамгаалах санд төсөв батлагдаагүй байхад 3,000.0 мянган санхүүжилт олгож зарцуулах эрх нээсэн байна.
3. Зарцуулах эрхийн хүсэлтийг батлагдсан төсөвтэй тулган баталгаажуулахад ОНХС-гийн суурь зарлагад “Тохижилт Сүмбэр” ОНӨААТҮГ-т 116,514.4 мянган төгрөгийг олгохоор байсан боловч ЗЭБ-1 маягтаар уг санхүүжилтийг ОНХС, “Тохижилт сүмбэр” ОНӨААТҮГ-ын жилийн батлагдсан төсөвт давхардуулан тайлагнасан байна.
4. Шивээговь сумын ИТХ-ын төсвийг ЗЭБ маягттай тулгахад 827.6 мянга, төсвийн хэлбэлзлийн тайлантай тулгахад 413.8 мянган төгрөгөөр илүү зарцуулалтын эрх олгож зарцуулсан байна.

Харин Баянтал сумын Санхүүгийн алба төсвийн хуваарийн дагуу зарцуулалтын эрхийг төсвийн хэлбэлзлийн тайлантай тулгаж баталгаажуулахад холбогдох байгууллагууд санхүүжилтийг бүрэн хүлээн авсан боловч ЗЭБ-1 маягтаар баталгаажуулаагүй байна.

Мөн ЗЭБ-1 маягтыг орон нутгийн болон ТЗШ-ийн байгууллагаар тус тусад нь баталгаажуулдаг боловч Тусгай зориулалтын шилжүүлгийн 8-12 сар, Орон нутгийн төсвийн байгууллагад, сумдад олгосон санхүүжилтийн эрх олгох жагсаалтын 11-12 сарыг СТСХ-ийн даргаар тамга даруулж, гарын үсэг зуруулж баталгаажуулаагүй байна.

Түүнчлэн Сангийн сайдын 2013 оны 73 тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Төсвийн захирагчийн төсөвт зохицуулалт хийх журам”-ын дагуу 2017 онд аймгийн СТСХ нь төсөвтөө зохицуулалт хийлгэхээр ирүүлсэн байгууллагуудын албан бичгийг үдэж архивын нэгж болгоогүй, төсөвт зохицуулалт хийхдээ төсвийн байгууллагын зардлын бүлэг хоорондын зохицуулалтын хүсэлтийг ТЗБ №1 маягтаар зардлын тооцооллыг гаргуулж аваагүй, эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр гаргаж шийдвэрлээгүй, төсвийн захирагчаас ирүүлсэн хүсэлтийг төсвийн хуваарьт өөрчлөлт оруулах болон төсвийн тодотголд оруулж төсөвт өөрчлөлт хийсэн байна.

Эдгээр нь Сангийн сайдын 2013 оны 73 дугаар тушаалаар баталсан “Төсвийн захирагчийн төсөвт зохицуулалт хийх журам”-ын 1 дүгээр хавсралтын 5 дугаар зүйлийн 5.2, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 2 дугаар хавсралтын 3 дугаар зүйлийн 3.1, 4 дүгээр зүйлийн 4.4 дэх хэсгийг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд байгууллагад олгосон төсвийн зарцуулалтын эрхийн дагуу ЗЭБ-1 маягтыг үнэн зөв хөтлөх, сар бүрийн маягтыг бүрэн баталгаажуулах, байгууллагуудаас ирүүлсэн төсөвт зохицуулалт хийх албан бичгийг архивын нэгж болгож үдэх, зардлын тооцооллыг журмын дагуу гаргуулан авч хянах, эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр гаргуулж байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

2017 онд аймгийн СТСХ нь 25 байгууллагын нэмэлт дансны 880,491.5 мянга, сумдад 15 байгууллагын 563,693.1 мянга, нийт 1,444,184.6 мянган төгрөгийн зарцуулах эрх олгосон бөгөөд зарцуулалтын эрх нээлгэх хүсэлтийг албан бичгээр хүлээн авдаг боловч, уг албан бичгүүдийг бүртгэдэггүй, нэмэлт дансны санхүүжилтийн эрх олгосон болон шинээр нээж байгаа эрхэд хяналт тавьж ажиллаагүйтэй холбоотой дараах зөрчил дутагдлууд илэрлээ. Үүнд:

1. Аймгийн СТСХ нь 4 байгууллагад нэмэлт дансны 3,704.5 мянган төгрөгийн санхүүжилтийн эрх илүү олгосон, 5 байгууллагад байгууллагын албан бичиг, холбогдох баримтгүйгээр 21,110.1 мянган төгрөгийн санхүүжилтийн эрхийг нээсэн
2. Сүмбэр сумын Санхүүгийн алба 7 төсвийн байгууллагын нэмэлт санхүүжилтийн дансаар 506,477.0 мянган төгрөгийн санхүүжилт, орлого бүртгэснээс 1-р сургууль 2017 оны 9 дүгээр сараас сонгоны төлбөртэй анги хичээллүүлж, нийт 1,771.0 мянган төгрөгийн нэмэлт орлогыг төвлөрүүлсэн боловч хууль журмын дагуу нэмэлт орлогыг зарцуулах эрхийг холбогдох албан тушаалтны шийдвэргүйгээр зарцуулах эрх нээсэн
3. Шивээговь сумын Санхүүгийн алба аймгийн СТСХ-ээр дамжуулж 2017 онд тухайн байгууллагын албан бичиг, шийдвэр, орлогын дансны хуулгыг бүрдүүлж авалгүйгээр 5 байгууллагын 19,671.0 мянган төгрөгийн нэмэлт төсвийн санхүүжилтийн эрхийг олгосон
4. Шивээговь сумын Эрүүл мэндийн төв нь 2017 оноос сумандаа шинжилгээ авдаг болсон ба шинжилгээний 1 удаагийн материалын үнэ болох төлбөртэй тусламж үйлчилгээний орлого 2,032.5 мянган төгрөгийг нэмэлт санхүүжилтийн дансаар хүлээн авсан боловч эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэргүйгээр зарцуулах эрх нээсэн
5. Баянтал сумын Санхүүгийн алба нь сумын ИТХ, ЗДТГ, 4-р сургуулийн нэмэлт санхүүжилтийн дансаар нийт 37,545.1 мянган төгрөгийн нэмэлт төсвийн санхүүжилтийг олгосон ба журмын дагуу НТ маягтаар баталгаажуулаагүй байна

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.43, 6 дугаар зүйлийн 6.6.6, 37 дугаар зүйлийн 37.1.8, 47 дугаар зүйлийн 47.3, Сангийн сайдын 2013 оны 73 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Төсвийн санхүүжилтийн болон зарцуулалтын эрхийн тухай журам”-ын 3 дугаар зүйлийн 3.1, 4 дүгээр зүйлийн 4.1, Сангийн сайдын 2017 оны 216 дугаар тушаалаар батлагдсан “Төсвийн зарлагын хэмнэлт, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг зарцуулах, тайлагнах, нягтлан бодох бүртгэлд тусгах, хяналт тавих журам”-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.7, 5 дугаар зүйлийн 5.3, 6 дугаар зүйлийн 6.1.3, 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд нэмэлт дансны санхүүжилтийн эрх нээлгэхээр ирүүлсэн байгууллагуудын албан бичгийг бүртгэлжүүлж, холбогдох баримт бичгийн бүрдлийг хянах, байгууллагын батлагдсан сар, улирлын хуваарийг баримтлан төсвийн санхүүжилт, зарцуулалтын эрх олгож байх, нэмэлт төсвийн зарцуулалтын эрх олгохдоо эрх хүссэн байгууллагын албан бичиг, холбогдох тушаал шийдвэр, төсөв, орлогын дансны хуулгыг бүрдүүлсний дараа зарцуулалтын эрх нээж байх, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг зарцуулах хүсэлтийг журамд нийцүүлэн хянаж, тухайн шатны Засаг даргын захирамжаар шийдвэрлүүлж байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

2.2 ЗГСУМС нь хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байгаа ч техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх шаардлагатай байна.

Төрийн сангийн нэгдсэн тогтолцоонд “Free balance” программыг ашиглаж байгаа ба Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн системд нэвтрэх эрх бүхий хэрэглэгчдийн ажил үүргийн хуваарь, тэдгээрийн систем дээр хийгдэх үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцааг “Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн системд мөрдөх журам”-аар зохицуулж байна.

2017 онд аймгийн Төрийн сангийн ерөнхий нягтлан бодогчийг томилолттой, амралттай үед СТСХ-ийн дарга болон төсөв бүртгэлийн мэргэжилтэн 2 удаа түр орлосон бөгөөд ЗГСУМС-д нэвтрэх нэр, нууц үгийг эрх түр шилжүүлсэн маягт үйлдэж шилжүүлсэн байна.

Аймгийн СТСХ нь 2017 онд ЗГСУМС-д нэвтэрч ажилласан хэрэглэгчдийн бүртгэлийг улирал бүр гаргаж, Сангийн яаманд хүргүүлж ажилласан боловч 2, 4 дүгээр улирлын бүртгэл нь хэлтсийн даргын гарын үсэг, тэмдгээр баталгаажуулж байна.

Иймд ЗГСУМС-д нэвтэрч ажилласан хэрэглэгчдийн бүртгэлийг тухай бүр СТСХ-ийн даргаар баталгаажуулж байх, төрийн сангийн мэргэжилтнүүд нэгнийгээ орлох тохиолдолд журмын дагуу эрхээ шилжүүлж байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Мөн сумдын Санхүүгийн албаны дарга болон төрийн сангийн мэргэжилтэн ээлжийн амралттай, түр чөлөөтэй үед ЗГСУМС-д нэвтрэх нэр, нууц үгийг эрх түр шилжүүлсэн маягт үйлдэж, Шивээговь сум 16 удаа, Баянтал сум 1 удаа, нийт 17 удаа эрх шилжүүлсэн байна. Эрх түр шилжүүлсний дараа нууц үгийг огт шинэчлээгүй байна.

Энэ нь Сангийн сайдын 2014 оны 95 дугаар тоот тушаалын “Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн системд мөрдөх журам”-ын 2 дугаар зүйлийн 2.4 дэх хэсгийг зөрчсөн байна.

Иймд сумдын Санхүүгийн албаны дарга болон төрийн сангийн мэргэжилтэн ээлжийн амралттай болон түр чөлөөтэй, эзгүй үед ЗГСУМС-д нэвтрэх нэр, нууц үгийг эрх түр шилжүүлсэн тухай аймгийн СТСХ-т албан бичгээр мэдэгдэх, эрх шилжүүлсэн тухай бүрт нууц үгийг шинэчилж байх талаар зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аудитын явцад аймгийн СТСХ, сумдын санхүүгийн албаны нийт 10 ажилтныг хамруулан “Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн систем хэрэглэгчдээс авах судалгаа, санал асуулга” Б.2-1-1 маягтаар судалгааг авлаа.

Судалгааны дүнг нэгтгэвэл:

1. ЗГСУМС-ийг хэрэглэхэд ойлгомжтой байдаг уу? Тийм-10 /Санал: Шилэн данстай холбох, ажилбарыг ойлгомжтой хялбар бүрэн ажиллагаатай болгох/
2. ЗГСУМС нь таны ажил үүргийг гүйцэтгэх шаардлагыг хангаж, үйл ажиллагааны хамрах хүрээг бүрэн хамарч чаддаг уу? Тийм-10
3. ЗГСУМС-д өгөгдөл оруулах, боловсруулах, тайлан мэдээ гаргах явцад саатал бэрхшээл тохиолддог уу? Зарим талаар-6 /сарын эхэн, сүүлд бага зэрэг доголддог/
4. Таны хэрэглэж буй компьютер техник, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал бүрэн хангагдсан уу? Тийм-4, Үгүй-6 /Компьютерийн хүчин чадал муу 11 жил ашиглаж байна./

Судалгааны дүнгээс харахад: ЗГСУМС нь ажил үүргийг гүйцэтгэх шаардлагыг хангаж байгаа ч сарын эхэн, эцэст бага зэрэг доголдож байгааг сайжруулах, аймаг, сумдын төрийн сангийн компьютер, техник тоног төхөөрөмж нь хуучирч, хоцрогдсон тул шинэчлэх шаардлагатай болсон байна.

Цаашид ЗГСУМС-ийн доголдлыг арилгах талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлэх, тус хэлтсийн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа техник, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх талаар арга хэмжээ авч ажиллах тухай зөвлөмж хүргүүлэхээр шийдвэрлэлээ.

Мөн “Засгийн газрын санхүүгийн удирдлагын мэдээллийн системийн талаарх шалгах хуудас” Б.2-1-2 маягтаар аймгийн СТСХ болон сумын санхүүгийн албаны ажилтныг хамруулан авсан судалгааны дүнг нэгтгэж үзвэл:

1. СФА журамд заасан хугацаанд тайлант үеийг өндөрлүүлж, эхлүүлж байна уу? Тийм-10
2. Танд зохих эрхийг бүрэн олгосон уу? Тийм-9, Зарим талаар-1
3. Системд нэвтрэх нэр, нууц үгийг журмын дагуу олгосон уу? Тийм-10,
4. Таны эрхийг хязгаарласан тохиолдол бий юу? Үгүй-9, зарим талаар 1 / СТСХ-т дотоод хяналтын мэргэжилтэн байхгүйгээс ерөнхий нягтлан бодогч нь гүйлгээ баталгаажуулах болон дотоод хяналтын системд хийх бүх ажлыг гүйцэтгэж байгаа нь ажлын ачаалал болон өөрийн зарим эрхийг хязгаарлуулж байгаа/
5. СФА систем дэх хэрэглэгчдийн эрхийн хязгаарлалтыг журмын дагуу гүйцэтгэж байна уу? Тийм-10,
6. Таны эрхийг давхардуулан ашигладаг хэрэглэгч байгаа юу? Үгүй-10

Судалгааны дүнгээс харахад: аймгийн СТСХ-т дотоод хяналтын мэргэжилтний орон тоо баталгаагүйгээс ерөнхий нягтлан бодогч нь гүйлгээ баталгаажуулах, байгууллагатай холбоотой залруулгын гүйлгээ, иргэн аж ахуй нэгж байгууллагыг бүртгэх, ажлуудыг давхар хариуцан гүйцэтгэж байгаагаас сарын мэдээний авлага, өглөгийг системд бүртгэх эрхийг хязгаарласан байна.

Шивээговь, Баянтал сумын Санхүүгийн албаны ЗГСУМС нь хэрэглэгчдэд зохих эрхийг олгож, эрхийн хязгаарлалтыг журмын дагуу гүйцэтгэж байна гэсэн дүгнэлтэнд хүрч болох ч журмын дагуу эрхийг шилжүүлэхдээ тухай бүрт нууц үгийг солихгүй байгаа тул давхардуулан ашиглахгүй байгаа гэсэн баталгаагүй байна.

Харин сумын Санхүүгийн албаны ажилтнууд хэрэглэгчийн нэвтрэх эрхийг хязгаарласан, бусдад шилжүүлсэн тухай бүрт бүртгэл хөтлөөгүй, ажлаас чөлөөлөгдсөн албан хаагчийн эрхийг хаалгах, шинэ ажилтанд эрх нээлгэх хүсэлт явуулах талаар холбогдох маягтуудыг хөтлөөгүй, баримтжуулаагүй байна.

Энэ нь ЗГСУМС-д мөрдөх журмын 2.4, 2.6, 2.7 дахь заалтуудыг зөрчсөн байна.

Цаашид ЗГСУМС-д мөрдөх журамд заасны дагуу бусдад нэвтрэх эрхээ шилжүүлсэн, ажлаас чөлөөлөгдсөн, шинэ ажилтан томилогдсон тухай бүрт холбогдох маягтыг үнэн зөв хөтлөх, архивлах, алдаа зөрчлийг давтан гаргахгүй байх зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

2.3 Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлээгүй байна.

Аймгийн Засаг даргын 2017.01.16-ны А/06 тоот захирамжаар Сумдын Санхүүгийн албаны үйл ажиллагаанд СТСХ-ээс 2 удаа хяналт шалгалт хийхээр төлөвлөгөөг батлуулсан байна.

Тус төлөвлөгөөгөөр сумдын санхүүгийн албанд 2017 оны 5, 11 дүгээр саруудад хяналт шалгалт хийхээр төлөвлөсөн боловч 11 дүгээр сард төрийн сангийн төлбөр тооцоо хариуцсан мэргэжилтэн ажлаас чөлөөлөгдөж гүйлгээг нэг мэргэжилтэн хийснээс 2 дахь удаагийн хяналт шалгалт хийгдээгүй байна.

Аймгийн СТСХ-ийн ерөнхий санхүүч болон дотоод хяналт хариуцсан ахлах мэргэжилтэн нь төлөвлөгөөний дагуу Төсвийн тухай хууль, төрийн сангийн үйл ажиллагаанд мөрдөх хууль эрх зүйн актыг баримтлан ажиллаж байгаад хяналтыг хэрэгжүүлэх, гарч болзошгүй эрсдэлийг үнэлэх, үйл ажиллагааг сайжруулах зөвлөмж өгч, дотоод хяналтын нэгдсэн дүнг удирдлагад танилцуулах зорилтын хүрээнд сумдын Санхүүгийн албанд 2017 оны 5 дугаар сард хийгдсэн хяналт шалгалтыг дараах чиглэлээр хийсэн байна. Үүнд:

- Төсвийн төлөвлөлт болон төсвийн хуваарь
- Санхүүжилтийн болон зарцуулалтын эрх нээх үйл ажиллагаа
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хэрэгжилт
- Төсвийн байгууллагын төлбөр тооцоо
- Төсвийн гүйцэтгэл тайлагналт
- Дотоод ажил, бусад үйл ажиллагаа

Уг хяналт шалгалтаар 3 сумын санхүүгийн албанд эрсдэлийн үнэлгээ хийхэд эрсдэлийн түвшин “бага” байна гэж үнэлсэн бөгөөд тус хяналт шалгалтаар дараах зөрчил дутагдлууд илэрсэн байна. Үүнд:

1. Сүмбэр сумын Санхүүгийн алба нь анхан шатны баримтын бүрдүүлэлт дутуу, хүүхдийн хоолны өдөрлөгийн бичилт дутуу, төсвийн байгууллагууд цалингийн тооцооны хуудас, банкинд өгч байгаа цалин олгох хуудас 2 дээр ажилчдаар гарын үсэг зуруулаагүй, арилжааны банкинд өгсөн цалин олгох хуудас байхгүй, шаардах хуудас иж бүрдэл болоогүй, шатахуун, материалын тайлан гаргаагүй, нягтлан бодогчийн тушаал гарын үсгийн баталгаа зөрчилтэй
2. Баянтал суманд сургууль, цэцэрлэг, соёлын төв хариуцсан нягтлан бодогчийг Төсвийн тухай хууль болон Сангийн сайдын 2012 оны 294 дүгээр тушаалаар батлагдсан журмын дагуу зөвшилцөөгүй
3. Шивээговь сумын Санхүүгийн албаны үйл ажиллагаанд анхан шатны баримтын бүрдүүлэлт дутуу төсвийн байгууллагууд цалингийн баримтанд ажилчдаар гарын үсэг зуруулаагүй, шаардах хуудас иж бүрдэл болоогүй, материалын тайлан гаргаагүй байна.

Дээрх зөрчил дутагдлыг арилгуулахаар Баянтал сумын санхүүгийн албанд 6, Сүмбэр сумын санхүүгийн албанд 6, Шивээговь сумын санхүүгийн албанд 5, нийт 17 зөвлөмж өгсөн боловч зөвлөмжийг хэрэгжүүлж хариу ирүүлэх хугацаа

тодорхойгүй байснаас сумдын Санхүүгийн алба хариу ирүүлээгүй ба зөвлөмжийн хэрэгжилтийг дүгнэж ажиллаагүй байна.

Мөн аймгийн СТСХ-ийн дарга, БСУГ-ын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч нарын баталсан удирдамжаар Ерөнхий боловсролын сургууль, Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, Боржигин чуулга, Музей, Номын сан, сумдын соёлын төвүүдэд “Аймгийн эдийн засаг, нийгмийг 2017 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”, “Аймгийн Засаг даргын 2016-2020 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр”, аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2015, 2016 онуудын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд Төрийн аудитын байгууллагаас өгсөн зөвлөмж, 2017 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, төсвийг үр ашигтай зарцуулах, санхүүгийн зөрчилгүй ажиллах, бусад хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлсэн эсэхэд хяналт шалгалт хийхээр төлөвлөсөн боловч хяналт шалгалт хуваарийн дагуу хийгдээгүй байна.

Баянтал сумын төсвийн байгууллагуудын 2016, 2017 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд хийсэн хяналт шалгалтын болон зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлсэн ажлын танилцуулгыг архивласан бөгөөд тухайн танилцуулгад зөрчлийн дүнг нэгтгээгүй, зөвлөмжийн тоо тодорхойгүй байна.

Аймгийн СТСХ-т дотоод хяналтын мэргэжилтний орон тоо байхгүй бөгөөд ерөнхий санхүүч болон ахлах мэргэжилтэн тухайн ажил үүргийг хавсран гүйцэтгэж байгаа зэргээс шалтгаалан дотоод хяналтыг зохих журмын дагуу хэрэгжүүлж чадаагүй байна.

Мөн сумдын Санхүүгийн алба дотооддоо болон харъяа төсвийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт огт хийгээгүй байна.

Энэ нь Сангийн сайдын 2014 оны 65 дугаар тушаалын “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны дотоод хяналтын журам”-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.2, 6 дугаар зүйлийн 6.2.1, 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Иймд аймгийн ЗДТГ-ын бүтэц, орон тооны хязгаарт багтаан СТСХ-ийн орон тоог нэмэгдүүлж, дотоод хяналтын мэргэжилтнийг томилон ажиллуулах, сумын санхүүгийн албаны үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлж ажиллах зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэв.

Аудитаар нийт 3,786,779.1 мянган төгрөгийн зөрчил, дутагдал илрүүлснээс 11,306.4 мянган төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, ажлын байрны тодорхойлолтод заасан чиг үүрэг, дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлээгүй, холбогдох журам, зааврыг мөрдөж ажиллаагүй аймгийн ерөнхий санхүүч, төрийн сангийн ахлах мэргэжилтэн, төлбөр тооцооны мэргэжилтэн, төсөв бүртгэлийн мэргэжилтэн, Сумдын санхүүгийн албаны дарга, төрийн сангийн мэргэжилтэн нарт хариуцлага тооцуулах албан шаардлага, зөрчил дутагдлыг арилгуулах, давтан гаргахгүй байх 41 зөвлөмж өглөө.

ДУГНЭЛТ

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйлс, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлт хийж байна.

- Аймгийн төвийн суманд төрийн сангийн тогтолцоо тодорхойгүй, аймаг, сумын хэмжээнд төрийн сангийн тогтолцоог албаны зохион байгуулалтаар бус хэлтэс, нэгжийн зохион байгуулалтаар ажиллуулах нь оновчтой байна.
- Төрийн сангийн тогтолцоо, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдсэн хэдий ч зарим хууль эрхийн актууд хоорондоо зөрчилтэй, уялдахгүй байна.
- Төрийн сангийн ажилтнуудын үндсэн чиг үүргийг ажлын байрны тодорхойлолт, үр дүнгийн гэрээнд бүрэн тусгаж ажиллаагүй, бүртгэлийн үйл ажиллагаатай холбоотой ажлын чиг үүрэг орхигдсон байна.
- Төрийн сангийн үйл ажиллагааг үр нөлөөтэй явуулах талаар орон нутгийн хэмжээнд тодорхойлсон бодлого, шийдвэр байхгүй байна.
- Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд холбогдох журам зааврыг мөрдөж ажиллаагүй, төлбөр тооцоог зохих журмын дагуу гүйцэтгээгүй, мөнгөн хөрөнгийн удирдлагыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.
- Аймгийн СТСХ нь төсөвтөө зохицуулалт хийлгэхээр ирүүлсэн байгууллагуудын албан бичгийг үдэж архивын нэгж болгоогүй, зардлын тооцооллыг гаргуулж аваагүй, эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр гаргаж шийдвэрлээгүй, төсвийн хуваарьт өөрчлөлт оруулах болон төсвийн тодотголд оруулж төсөвт өөрчлөлт хийсэн байна.
- Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй компьютер, техник тоног төхөөрөмж нь ашиглалтын хугацаа дууссан, техникийн хоцрогдолд орсон, ажлын шаардлага хангахгүй болсон, шинэчлэх шаардлагатай байна.
- ЗГСУМС-д нэвтэрч ажилласан хэрэглэгчдийн бүртгэлийг улирал бүр гаргаж, Сангийн яаманд хүргүүлж ажилласан боловч бүртгэл нь хэлтсийн даргын гарын үсэг, тэмдгээр баталгаажаагүй байна.
- Сумын Санхүүгийн албаны ажилтнууд хэрэглэгчийн нэвтрэх эрхийг хязгаарласан, бусдад шилжүүлсэн тухай бүрт бүртгэл хөтлөөгүй, ажлаас чөлөөлөгдсөн албан хаагчийн эрхийг хаалгах, шинэ ажилтанд эрх нээлгэх хүсэлт явуулах талаар холбогдох маягтуудыг хөтлөөгүй, баримтжуулаагүй, байна.
- Төрийн сангийн мэргэжилтнүүд бие биенээ орлохдоо эрхээ шилжүүлэлгүй өөрсдийн эрхээр гүйлгээг хийсэн бөгөөд эрх түр шилжүүлсний дараа нууц үгийг огт шинэчлээгүй байна.
- Аймгийн СТСХ болон сумдын санхүүгийн албаны ажилчид нь мемориалын баримт болон эзэмшиж буй тамга, тэмдгээ хадгалах зориулалтын шүүгээ болон сейфгүй, баримт материал болон тамга тэмдгийн хадгалалтын аюулгүй байдал хангагдаагүй байна.
- Аймгийн ЗДТГ-ын бүтэц, орон тооны хязгаарт багтаан СТСХ-т дотоод хяналт хариуцсан мэргэжилтний орон тоог бий болгох шаардлагатай байна.
- Сумдын Санхүүгийн алба дотооддоо болон харъяа төсвийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийгээгүй байна.
- Аймгийн Засаг даргын захирамжаар хяналт шалгалт хийх ажлын төлөвлөгөөг батлуулсан боловч төлөвлөгөөний хэрэгжилт хангалтгүй, Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

ЗӨВЛӨМЖ

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГАД:

1. Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж буй компьютер, техник, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх
2. СТСХ-ийн дарга, мэргэжилтнүүдэд тамга, тэмдэг, мемориалын баримт материалыг хадгалах, аюулгүй байдлыг хангах зориулалтын шүүгээ, сейф, лацтай болгож, ажиллах орчин нөхцлийг сайжруулах
3. Аймгийн СТСХ-ийн ажилтнуудын үр дүнгийн гэрээг дүгнэсэн илтгэх хуудас, гэрээ дүгнэсэн үнэлгээг үндэслэн урамшуулал олгож байх, баримт материалыг нөхөн бүрдүүлэхгүй байх, нотлох баримтуудыг архивын нэгж болгон үдэж, архивлах үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах

АЙМГИЙН САНХҮҮ, ТӨРИЙН САНГИЙН ХЭЛТСИЙН ДАРГАД:

1. Аймгийн төвийн суманд төрийн сангийн тогтолцоог тодорхой болгох, оновчтой зохион байгуулах арга хэмжээ авч ажиллах
2. Төсвийн байгууллагын албан ёсны нэр өөрчлөгдсөн тохиолдолд бүртгэлийн дансны нэрийг өөрчилж байх, нэр зөрүүтэй байгууллагуудын нэрийг өөрчлөх, аймгийн Ахмадын нэгдсэн сангийн бүртгэлийн дансны нэрийг өөрчлөх, нэмэлт дансанд гарын үсгийн баталгаа хийгдээгүй болон төсвийн байгууллагын нягтлан бодогч нарыг томилохдоо зөвшилцсөн бичиггүй байгууллагуудын зөрчлийг арилгах
3. Ажилчдын ажлын байрны тодорхойлолтод заагдсан чиг үүргүүдийг үр дүнгийн гэрээнд бүрэн тусгаж, хэрэгжилтийг хангуулж ажиллах
4. Төрийн сангийн төлбөр тооцоо гүйцэтгэх өдөр тутмын үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах
5. Сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хугацаанд нь үнэн, зөв хүлээн авч нэгтгэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажиллах
6. Дарга, мэргэжилтнүүдийн тамга, тэмдгийн бүрэн бүтэн байдал, хадгалалт хамгаалалтыг зохих журмын дагуу хэрэгжүүлэх орчин нөхцлийг хангуулах
7. СТСХ-ийн болон сумдын Санхүүгийн албаны үйл ажиллагаанд дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлж ажиллах, нэгдсэн удирдлагаар хангах
8. Ажилтнуудын үр дүнгийн гэрээ, гэрээ дүгнэсэн илтгэх хуудас, гэрээний үнэлгээ, нотлох баримтуудыг архивын нэгж болгон үдэж, архивлах үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах
9. Нэмэлт дансны санхүүжилтийн эрх нээлгэх болон төсөв захирагчийн төсөвт зохицуулалт хийлгэхээр ирүүлсэн байгууллагуудын албан бичгийг бүртгэлжүүлж, холбогдох баримт бичгийн бүрдлийг хянах, хүсэлтийг холбогдох хууль журамд нийцүүлэн шийдвэрлүүлж байх

СУМДЫН ЗДТГ-ЫН ДАРГА НАРТ :

1. Санхүүгийн албаны дарга болон төрийн сангийн мэргэжилтний ажлын байрны тодорхойлолтыг журам, зааварт нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулах
2. Санхүүгийн албаны дарга болон төрийн сангийн мэргэжилтний ажлын байрны тодорхойлолтод заагдсан чиг үүргүүдийг үр дүнгийн гэрээ болон ажлын төлөвлөгөөнд бүрэн тусгуулах

3. Төрийн сангийн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж буй компьютер, техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх
4. Санхүүгийн албаны дарга, мэргэжилтний тамга, тэмдэг, мемориалын баримт хадгалах зориулалтын шүүгээ, сейф, лацтай болгох

СУМДЫН САНХҮҮГИЙН АЛБАНЫ ДАРГА НАРТ:

1. Санхүүгийн албаны үйл ажиллагааг нэгдсэн удирдлагаар хангаж, байгууллагын батлагдсан сар, улирлын хуваарьт нийцүүлж төсвийн санхүүжилт, зарцуулалтын эрх олгож байх
2. Төрийн сангийн төлбөр тооцоо гүйцэтгэх өдөр тутмын үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах, мэргэжилтэн, нягтлан бодогч нарын ажил үүргийн хуваарийг оновчтой хуваарилан зохион байгуулах
3. Санхүүгийн албаны нягтлан бодогч нарын хариуцсан байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгөх, байгууллагын төсвийн эрх захирагч нарыг санхүүгийн мэдээллээр хангах
4. ЗГСУМС-ийн доголдлыг арилгах талаар холбогдох байгууллагуудад саналаа тухай бүр хүргүүлж байх
5. Үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг зарцуулах хүсэлтийг холбогдох хууль журамд нийцүүлэн хянаж, эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэрийг үндэслэн зарцуулах эрхийг олгож байх
6. Сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хугацаанд нь үнэн, зөв хүлээн авч хянаж нэгтгэх, ЗЭБ-1 маягыг үнэн зөв хөтлөх, сар бүрийн маягыг бүрэн баталгаажуулах
7. Нэмэлт төсвийн зарцуулалтын эрх олгоходоо эрх хүссэн байгууллагын албан бичиг, холбогдох тушаал шийдвэр, төсөв, орлогын дансны хуулгыг бүрдүүлсний дараа зарцуулалтын эрх нээж байх
8. Санхүүгийн албанд ашиглагдаж буй тамга, тэмдгийн бүрэн бүтэн байдал, хадгалалт, хамгаалалт, аюулгүй байдлыг зохих журмын дагуу хэрэгжүүлэх орчин нөхцлийг хангуулах
9. Санхүүгийн албаны дарга болон төрийн сангийн мэргэжилтэн түр эзгүй үед ЗГСУМС-д нэвтрэх эрхийг түр шилжүүлсэн тухай аймгийн СТСХ-т албан бичгээр мэдэгдэх, эрх шилжүүлсэн тухай бүрт нууц үгийг шинэчилж байх
10. Сумын хэмжээнд төсвийн сахилга хариуцлагыг сайжруулах, дотоод хяналтын чиг үүргээ үр дүнтэй хэрэгжүүлж, дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулан ажиллах
11. Хяналт шалгалтын мөрөөр төлөвлөгөө гарган ажиллах, алдаа зөрчлийг давтан гаргахгүй байх

АЙМГИЙН СТСХ-ИЙН ЕРӨНХИЙ САНХҮҮЧ БОЛОН МЭРГЭЖИЛТНҮҮДЭД:

1. Байгууллагын нягтлан бодогч нарын бэлтгэж ирүүлсэн төлбөрийн хүсэлтийг хянаж, үнэн зөв гүйлгээ хийж байх
2. Төрийн сангийн өдрийн мемориалын баримтын бүрдүүлбэрийг хангаж ажиллах, өдөр тутмын орлого, зарлагын хуулгыг үндэслэн мемориалын баримтыг архивын стандартад нийцүүлэн үдэж архивлах, журамд заасан албан тушаалтнуудаар гарын үсэг зуруулж баталгаажуулах
3. Байгууллагуудаас сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хугацаанд нь үнэн зөв гаргуулах, бэлэн мөнгөний дансны хуулгыг тулган баталгаажуулж нэгтгэх, засвартай мэдээ тайлан хүлээн авахгүй байх
4. Байгууллагуудын нэр өөрчлөгдсөн тухай бүрт төрийн сангийн бүртгэлийн дансны нэрийг өөрчлөх ажлыг зохион байгуулах

5. Байгууллагын батлагдсан сар, улирлын хуваарьт нийцүүлж төсвийн санхүүжилт, зарцуулалтын эрх олгож байх
6. Нэмэлт дансны санхүүжилтийн эрх нээлгэхээр ирүүлсэн байгууллагуудын албан бичгийг бүртгэж, холбогдох баримт бичгийн бүрдлийг хянаж санхүүжилтийн эрх олгож байх
7. ЗГСУМС-нд нэвтэрч ажилласан хэрэглэгчдийн бүртгэлийг СТСХ-ийн даргаар баталгаажуулж, архивын нэгж болгох
8. Санхүүгийн албаны нягтлан бодогч нар хариуцсан байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгөх, байгууллагын төсвийн эрх захирагч нарыг санхүүгийн мэдээллээр хангах
9. Төрийн сангийн төлбөр тооцоо гүйцэтгэхэд “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам, зааврыг мөрдлөг болгож ажиллах

СУМДЫН ТӨРИЙН САНГИЙН МЭРГЭЖИЛТНҮҮДЭД:

1. Байгууллагын нягтлан бодогч нарын бэлтгэж ирүүлсэн төлбөрийн хүсэлтийг хянаж, үнэн зөв гүйлгээ хийж байх
2. Байгууллагуудаас сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээг хугацаанд нь үнэн зөв гаргуулах, бэлэн мөнгөний дансны хуулгыг тулган баталгаажуулж хянах
3. Төрийн сангийн өдрийн мемориалын баримтын бүрдүүлбэрийг хангаж ажиллах, өдөр тутмын орлого, зарлагын хуулгыг үндэслэн мемориалын баримтыг архивын стандартад нийцүүлэн үдэж архивлах, журамд заасан албан тушаалтнуудаар гарын үсэг зуруулж баталгаажуулах
4. Байгууллагуудын нэр өөрчлөгдсөн тухай бүрт төрийн сангийн бүртгэлийн дансны нэрийг өөрчлөх ажлыг зохион байгуулах
5. Төрийн сангийн төлбөр тооцоо гүйцэтгэх үйл ажиллагаанд Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам, зааврыг мөрдлөг болгон ажиллах

ХОЛБОГДОХ БАЙГУУЛЛАГЫН САНАЛ

ГОВЬСҮМБЭР АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР

42000 Говьсүмбэр аймаг, Сүмбэр сум, 3 дугаар баг,
Утас/Факс: (046) 7054 3118, И-мэйл: zdfg.gsa@gmail.com,
Вэбсайт: www.govisumber.gov.mn

2018.10.25 № 02/1225
танай _____-ны № _____-т

ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАРТ

Н. Батсайхан
Саналыг тайланг
тусган, төлөөл
дүгэмт гаргаж
Анх
7/30

Санал хүргүүлэх тухай

Танай ирүүлсэн 2017 оны төрийн сангийн тогтолцоо, үйл ажиллагааны үр дүнд хийсэн аудитын тайланг уншиж танилцаад дараах саналуудыг хүргүүлж байна.

1. 2017 оны 06 дугаар сарын 22-ны өдрийн 216 тоот тушаал нь үндсэн үйл ажиллагааны орлогын давсан хэсгийг энэ журамд заасны дагуу шийдвэр гарсны дараа нэмэлт төсвийн дансанд шилжүүлж зарцуулна гэж заасан байна. Иймд Шивээговь сумын эмнэлгийн шинжилгээний орлого, Сүмбэр сумын 1 дүгээр сургуулийн сонгоны ангийн төлбөрийн орлогыг давсан орлого гэж үзэхгүй тухайн шатны Засаг даргын захирамжаар шийдвэрлэх шаардлагагүй гэж үзэж байна.

2. Сумдын санхүүгийн албаны мэргэжилтнүүдэд өгсөн дараах 2 зөвлөмжийг хасуулах саналтай байна. Үүнд:

- Байгууллагын батлагдсан сар, улирлын хуваарьт нийцүүлж төсвийн санхүүжилт, зарцуулалтын эрх олгож байх
- Нэмэлт дансны санхүүжилтийн эрх нээлгэхээр ирүүлсэн байгууллагуудын албан бичгийг бүртгэж, холбогдох баримт бичгийн бүрдлийг хянаж, санхүүжилтийн эрхийг олгож байх гэсэн ажил үүрэгт хамааралгүй заалт оруулсан байна.

3. Хэмнэлтийн горимд шилжүүлснээр төсөвт байгууллагуудын бичиг хэргийн зардал хүрэлцэхгүй улмаас ноорог цаасыг албан хэрэгцээнд ашиглаж байсан тул Аймгийн төвийн 542,9 сая төгрөг, Баянтал сумын 103,7 сая төгрөг нийт 646,6 сая төгрөгийг зөрчлийн дүнгээс хасч тооцож өгнө үү.

4. Төрийн сангийн ахлах мэргэжилтэн Л.Цэцэгэгийн 2017 оны жилийн эцсийн үр дүнгийн гэрээний биелэлтийг дүгнэсэн баримт архивлагдаагүй байсныг олж хавсаргав.

Санал хүргүүлэх аудитын тайланд тусгагдсан алдаа дутагдлыг цаашид давтахгүй өгсөн зөвлөмжийг биелүүлэн хамтран ажиллах болно.

Хавсралт 1 хуудастай.

САНХҮҮ ТӨРИЙН САНГИЙН ХЭЛТСИЙН
ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ *А.Отгонтуяа* А.ОТГОНТУЯА

23 0335

ХОЛБОГДОХ БАЙГУУЛЛАГЫН САНАЛД ХИЙСЭН ТАЙЛБАР

Аймгийн СТСХ-ээс ирүүлсэн саналтай танилцаад тайланд дараахь өөрчлөлтийг оруулав. Үүнд:

- Сумдын санхүүгийн албаны мэргэжилтнүүдэд өгсөн 2 зөвлөмж, ноорог цаасанд хэвлэсэн төлбөрийн хүсэлтээр ажил гүйлгээ гүйцэтгэсэн 646.6 сая төгрөгийн зөрчил, үр дүнгийн гэрээний биелэлтийг дүгнэсэн баримттай холбоотой нотлох баримтыг нөхөн бүрдүүлж ирүүлсэн тул уг зөрчилд зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэж, бусад саналд тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй гэж үзлээ.

ГОВЬСҮМБЭР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОРЫН
ТУШААЛ

2018 оны 11 сарын 02 өдөр

Дугаар А/22

Чойр

Аудитын тайланг
баталгаажуулах тухай

Монгол Улсын Төрийн аудитын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.4.5, 13.5 Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2016 оны А/92 дугаар тушаалаар батлагдсан "Гүйцэтгэлийн аудитын журам"-ын 12 дугаар зүйлийн 12.40, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2017 оны А/188 дугаар тушаалын 5 дугаар хавсралтын 1.2, 2.4-т заасныг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт 2018 онд нийлүүлэх бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний төлөвлөгөөний дагуу Төрийн аудитын тухай хуулиар тодорхойлсон бүрэн эрхийн хүрээнд Үндэсний аудитын газрын нэгдсэн удирдамжаар "Төрийн сангийн тогтолцоо, үйл ажиллагааны үр дүн"-д хийгдсэн аудитын тайлан, илэрсэн зөрчлийн жагсаалт, акт, албан шаардлагыг хавсралтаар баталсугай.

2. "Төрийн сангийн тогтолцоо, үйл ажиллагааны үр дүн"-д хийгдсэн аудитын тайланг аймгийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтэст хүргүүлсүгэй.

3. Аудитын тайланд дурьдагдсан зөрчлүүдийг арилган, тогтоогдсон акт, албан шаардлагыг барагдуулж, өгөгдсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч, түүний үр дүнг 2019 оны 03 дугаар сарын 25-ны дотор Говьсүмбэр аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлэхийг аймгийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч А.Отгонтуяад зөвлөсүгэй.

4. Аудитын тайланд тусгагдсан зөвлөмж, акт, албан шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, үр дүнг тооцож ажиллахыг ахлах аудитор Ц.Батсайхан, аудитор Б.Дарханбат, М.Ундармаа, Б.Анхтуяа нарт даалгасугай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Б.САРАНТУЯА

D:\DOTOOD AJIL\TUSHAAL.doc

180066